

Богданович Ілля Олександрович,
здобувач вищої освіти Національної
академії Служби безпеки України
Науковий керівник: Бикова Тетяна
Валеріївна, професор кафедри української
літератури Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
доктор філологічних наук, доцент

РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ІЗ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У СУЧАСНІЙ ПРАВОВІЙ СФЕРІ

Уповноважений із захисту державної мови – посадова особа в Україні, статус якої визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Завдання Уповноваженого полягає в тому, що він має захищати українську мову як державну та захищати права громадян України на отримання державною мовою інформації та послуг у сферах суспільного життя, визначених Законом, на всій території України і усунення перешкод та обмежень у користуванні державною мовою. Уповноважений здійснює свою діяльність незалежно від інших державних органів та посадових осіб, при чому призначає Уповноваженого із захисту державної мови Кабінет Міністрів України. Наразі посаду обіймає Тарас Кремень.

Норми Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» стосуються основних функцій роботи Уповноваженого із захисту державної мови. Аналізуючи положення Закону, варто зазначити, що процес, який відбувається у нашій країні не можна вважати примусовою українізацією: Закон тільки регулює використання державної мови в публічних сферах. Водночас він не поширюється на сфери особистого спілкування, однак зазначимо, що вивчення і спілкування українською мовою в побуті тільки заохочується державою, але ніяк не примушується. Навіть дозволяється звернутись до публічних органів чи чиновників іншою мовою, але вже ці органи мають обов'язок надавати відповідь на звернення українською мовою незалежно від мови звернення.

Роль уповноваженого із захисту державної мови важлива у всіх сферах життєдіяльності, особливо в правовій. В Україні державна мова – українська, тому всі особи, які перелічені розділом III статті 9 Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», зобов'язані володіти державною мовою. Вимоги щодо

відповідного рівня володіння державною мовою особами, визначеними згаданою статтею цим законом встановлює Національна комісія зі стандартів державної мови. Водночас варто зазначити, що кожна національно свідома людина повинна мати бажання розмовляти державною мовою, адже вона живе в цій країні і повинна поважати її традиції, звичаї та мову. Документ, що засвідчує рівень володіння державною мовою, подається особою до обрання чи призначення на посади, визначені частиною першої статті 9 цього Закону. Звісно, існує проблема того, що велика кількість людей в Україні розмовляє російською мовою, оскільки довгий період часу в українців придушували бажання спілкуватись рідною мовою, писати твори та ін. Якщо переходити до правових органів України, законом зазначено, що проведення будь-яких дій в правових сферах має бути виключно державною мовою.

Тому всі положення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», які стосуються використання державної мови, мають бути узгоджені із Уповноваженим із захисту державної мови. У випадках, коли порушується право людини отримувати інформацію та послуги державною мовою, вона має право звернутися до Уповноваженого із захисту державної мови, що підкреслює необхідність його посади, адже кожна людина має бути впевнена, що отримає кваліфікований захист своїх прав.

До перевірки та контролю вживання української мови Уповноважений із захисту державної мови може залучати Національну поліцію, Держпродспоживслужбу, інші органи державної влади. Такі заходи здійснюються відповідно до пункту 1 частини першої статті 53, статті 56 Закону. Уповноважений надсилає відповідному органу державної влади лист, у якому повідомляє про заплановані заходи контролю та строки їх здійснення, обґрунтовує потребу залучення представника такого органу до заходів контролю, визначає строк подання кандидатур. До листа додається копія рішення Уповноваженого про здійснення контролю за застосуванням державної мови. Керівники відповідних органів державної влади у визначений у листі строк подають Уповноваженому кандидатури представників, які залучаються до заходів контролю.

За зверненням Уповноваженого відповідні органи державної влади у разі наявності передбачених законом підстав у межах повноважень здійснюють заходи державного нагляду (контролю) у відповідних сферах та про результати таких заходів інформують Уповноваженого з надсиланням копій акта, складеного за

результатами заходу, припису чи розпорядження (за наявності підстав). У разі виявлення порушення визначених Законом вимог щодо застосування державної мови під час здійснення власних заходів державного нагляду (контролю) відповідні органи державної влади інформують про це Уповноваженого.

Отже, роль уповноваженого із захисту державної мови на сучасному етапі розвитку українського суспільства передбачає захист української мови як єдиної державної мови та усунення перешкод у користуванні державної мови на всій території України.

Гадій Уляна Сергіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
*Науковий керівник: Юлдашева Світлана
Анатоліївна*, професор кафедри правничої
лінгвістики Національної академії
внутрішніх справ, кандидат філологічних
наук, доцент

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КОНСОЛІДАЦІЇ НАЦІЇ

Роль рідної (української) мови як важливого чинника консолідації нації суттєво зростає в нових умовах розбудови української державності, вона стає опорою, що дасть змогу згуртувати українське суспільство для вирішення нагальних проблем сьогодення.

Здобуття Україною незалежності 1991 р. – епохальна подія в історії нашого народу, яка відкрила сенс його існування, дала йому змогу стати не просто державною, а й самодостатньою, творчою, європейською нацією з усіма прикметностями сучасного демократичного світу.

Нація (лат. *patio* – народ, плем'я) – історично сформована стійка спільність людей, об'єднана економічними, територіальними, мовними та культурно-психологічними зв'язками [1, с. 106].

На сучасному етапі державотворення відбувається творення в Україні політичної нації – інноваційної політичної реалії, нового етнополітичного феномена демократичного суспільства [2, с. 411]. Йдеться про формування нової державної нації у широкому розумінні – “політичної нації”.

Сьогодні на перший план виступає і проблема реального поновлення на рідній землі рідної мови в своїх правах, особливо в південних та східних регіонах України.